

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми «ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР»

Виконав: студент 2 курсу, групи FK1-M18z
спеціальності 014 Середня освіта (Фізична
культура)
Назарчук Олександр Вікторович
Керівник: Чобітько М.Г., доктор педагогічних
наук, професор
Рецензент: Зубаль Майя Вікторівна, кандидат
наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський - 2019

ЗМІСТ

СПИСОК УМОНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ПРОГРАМИ	6
1.1. Характеристика сучасного олімпійського руху	6
1.2. Аналіз чинників, що здійснюють вплив на олімпійську програму	8
1.3. Організація і методика дослідження	16
РОЗДІЛ 2 РОЗВИТОК ПРОГРАМИ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР	20
2.1. Політико-ідеологічні та економічні чинники, що впливають на формування програми Олімпійських ігор	20
2.2. Вплив емансипації жінок на розширення олімпійської програми	40
2.3. Діяльність міжнародних спортивних організацій щодо формування програми Олімпійських ігор	50
2.4. Політика МОК у ставленні до олімпійської програми	58
2.5. Обґрунтування олімпійської програми за періодами розвитку сучасного олімпійського руху	69
2.6. Обговорення результатів дослідження	72
ВИСНОВКИ.....	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

МОР —	Міжнародний олімпійський рух;
МОК —	Міжнародний олімпійський комітет;
МСФ —	Міжнародна спортивна федерація;
НОК —	Національний олімпійський комітет;
ОКОІ —	Організаційний комітет олімпійських ігор;
ООН —	Організація Об'єднаних Націй;
НКЗ —	неофіційний командний залік;
ТБ —	телебачення;
ЗМІ —	засоби масової інформації;
МОА —	Міжнародна олімпійська академія;
ІВГА —	Міжнародна Світова Асоціація Ігор;
ГАМСФ —	Генеральна асоціація міжнародних спортивних федерацій
ІТФ —	Міжнародна федерація тенісу;
ІВФ —	Міжнародна федерація важкої атлетики;
АІБА —	Міжнародна асоціація любительського боксу;
ІСФ —	Міжнародна федерація лижного спорту;
МЖСФ —	Міжнародна жіноча спортивна федерація;
ФІЖ —	Міжнародна федерація гімнастики;
ФІТ —	Міжнародна федерація з стрибків на батуті;
ФІФА —	Міжнародна федерація футболу;
ФІНА —	Міжнародна федерація водних видів спорту;
СРСР —	Союз Радянських Соціалістичних Республік;
СІЛА —	Сполучені Штати Америки;
ТОП —	Міжнародна олімпійська рекламно-спонсорська програма;
О —	олімпійський;
П —	показовий;
вс —	вільний стиль;
н/сп —	на спині;
бр —	брас;
бт —	батерфляй.

ВСТУП

Актуальність теми. Одним з найважливіших компонентів олімпійського спорту є програма Олімпійських ігор. Розповсюдження тих чи інших видів спорту в світі, кошти, що виділяються на їхній розвиток знаходяться в прямій залежності від наявності цих видів спорту в олімпійській програмі [40, 54, 64, 86].

Програма Олімпійських ігор на всіх етапах розвитку олімпійського спорту визначалася дією як зовнішніх чинників, що виражають інтереси представників різних сфер, взаємодіючих з олімпійським спортом, так і внутрішніх чинників, що відбивають інтереси представників власне сфери олімпійського спорту.

Дослідження тенденцій розвитку програми Олімпійських ігор з врахуванням окремого і загального впливу діючих чинників дозволить зробити процес розвитку олімпійської програми більш керованим. Це стає особливо актуальним в теперішній час, так як з одного боку, політика МОК направлена на скорочення програми Ігор Олімпіад, а з другого – 35 Міжнародних спортивних федерацій з олімпійських видів спорту прагнуть до збереження чи розширення представництва в олімпійській програмі своїх видів спорту.

Знання тенденцій розвитку чинників, які впливають на програму Олімпійських ігор можуть бути використані Національним олімпійським комітетом, Державним комітетом України з питань фізичної культури і спорту, відповідними Національними спортивними федераціями для формування стратегій розвитку олімпійського спорту в країні і політики участі своїх представників в діяльності міжнародних спортивних організацій.

Об'єкт дослідження. Програма сучасних Олімпійських ігор.

Предмет дослідження. Структура, зміст програми Олімпійських ігор, чинники що впливають на її формування.

Мета дослідження. Визначити в історичному аспекті особливості формування програми Олімпійських ігор.

Завдання дослідження:

1. Здійснити історичний аналіз становлення і розвитку програми сучасних Олімпійських ігор.
2. Визначити чинники, що впливають на зміни в програмах Олімпійських ігор.
3. Виявити тенденції і зміни у розвитку олімпійської програми.

Методи дослідження:

- аналіз і узагальнення спеціальної літератури і документальних джерел;
- історичні: історико-логічний, конкретно-історичний, порівняльно-історичний, ретроспективний;
- системно-функціональний аналіз;
- методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані дані можуть бути використані при визначенні стратегії розвитку олімпійського руху спортивними організаціями України, при читанні курсів історії фізичної культури, олімпійського спорту, а також в системі підвищення кваліфікації спеціалістів в галузі фізичного виховання і спорту.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 25 квітня 2019 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура і обсяг дипломної роботи магістра. Магістерська робота виконана на 99 сторінках і складається з переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів, висновків і списку використаної літератури. Дипломна робота ілюстрована 6 таблицями і 6 рисунками.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз літературних джерел показав, що програма Олімпійських ігор є одним з найважливіших компонентів олімпійського спорту, від якого залежить популярність Олімпійських ігор, їхня привабливість для Міжнародних спортивних федерацій, Національних олімпійських комітетів, представників засобів масової інформації і структур бізнесу, що обумовлюють перспективи розвитку міжнародного олімпійського руху і спорту у світі. Саме програма Олімпійських ігор визначає стратегію розвитку спорту в більшості країн і сприяє створенню відповідної системи фінансування олімпійських видів. При аналізі спеціальної літератури не виявлено робіт, що містять системні дослідження олімпійської програми.

2. Програма Олімпійських ігор на всіх етапах розвитку олімпійського спорту визначалася дією як зовнішніх чинників, що виражають інтереси представників різних сфер, взаємодіючих з олімпійським спортом, так і внутрішніх чинників, що відбивають інтереси представників власне сфери олімпійського спорту.

До зовнішніх чинників відносяться політика країн, що використовує спорт для демонстрації своїх досягнень, економічні чинники, які пов'язані з використанням сфери олімпійського спорту представниками структур бізнесу, інтереси засобів масової інформації, а також загальносвітові тенденції і явища, зокрема емансипація жінок. До внутрішніх – політика Міжнародного олімпійського комітету, позиції його президентів, діяльність Міжнародних спортивних федерацій і Національних олімпійських комітетів, зацікавлених у просуванні визначених видів спорту, дисциплін і видів змагань.

3. До основних чинників, що обумовлюють зміни в олімпійській програмі, відносяться:

- діяльність МОК, яка спрямована на збереження і подальший

розвиток олімпійського руху;

- виникнення і розвиток видів спорту у світі;
- відповідність виду спорту чи його дисципліни Олімпійській Хартії.
- активна діяльність МСФ з просування своїх видів спорту, дисциплін чи видів змагань в олімпійську програму;
- економічні потреби МОК, його партнерів з олімпійського руху і структур бізнесу;
- підвищення ролі жінок у суспільному житті і розвиток жіночого спорту у світі;
- погляди і практична діяльність президентів МОК;
- дії деяких членів МОК у відповідності зі своїми інтересами (політико-ідеологічними, економічними);
- діяльність організаційних комітетів Олімпійських ігор з просування нового виду спорту;

4. Протягом всієї історії сучасного олімпійського спорту представлені вище чинники впливали на формування програми Олімпійських ігор. З переважного впливу окремих факторів можна виділити періоди розвитку олімпійської програми:

- перший період (1896-1912 рр.), у якому програма Ігор Олімпіад у значній мірі визначалася політикою організаційних комітетів Олімпійських ігор і особисто президента МОК – П'єра де Кубертена;
- другий період (1912-1952 рр.), у якому визначальними факторами були політика МОК і діяльність МСФ;
- третій період (1952-1980 рр.) характеризується посиленням впливу політико-ідеологічних факторів на формування програми Олімпійських ігор, подальшим розвитком і упорядкуванням процесів формування олімпійської програми, що відбувалися в другий період, розширенням жіночої частини олімпійської програми;
- четвертий період (1980 р. – теперішній час) визначається

впливом комерціалізації спорту (перевага віддається видам спорту, більш привабливим у комерційному відношенні); інтенсивними процесами емансипації, характерними для останньої чверті ХХ ст. і розвитком жіночого спорту у світі.

5. Сучасна програма Ігор Олімпіад викликає ряд протиріч, пов'язаних зі збільшенням числа номерів програми й обмежених термінів проведення Ігор; включенням у жіночу олімпійську програму видів спорту, що ведуть до порушення не тільки здоров'я, але і естетичних принципів, традицій, що існують у деяких країнах-учасницях олімпійського руху.

6. У найближчі 3-4 олімпійські цикли варто очікувати:

- включення в програму зимових Олімпійських ігор нових видів змагань у видах спорту, що вже є присутніми у програмі;
- включення в олімпійську програму жіночих видів змагань у видах спорту, що вже присутні в програмі Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор;
- включення в програму Ігор Олімпіад і зимових Олімпійських ігор видів спорту, висунутих Міжнародними спортивними федераціями й організаційними комітетами Олімпійських ігор, привабливих у комерційному відношенні, популярних у світі і не суперечних Олімпійській Хартії;
- виключення з програми Ігор Олімпіад видів змагань, а можливо, також дисциплін і видів спорту, непривабливих у комерційному відношенні для МОК, структур бізнесу і телебачення, малопривабливих для глядачів, популярність, яких у світі знижується.

7. Розробка довгострокового прогнозування на найближчі олімпійські цикли дозволить Національному олімпійському комітету, Державному комітету України з питань фізичної культури і спорту, окремим національним спортивним федераціям визначати стратегію розвитку олімпійського спорту в Україні, а також активізувати діяльність своїх представників у міжнародних спортивних організаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акчурин Р.К., Юрченко В.А. Новый взгляд на противоборство двух социальных систем в олимпийском движении // Олимпийское движение и социальные процессы: Сб. науч. материалов Междунар. конф. СПб., 2004. С. 62-65.
2. Афанасьев В.Г. Научное управление обществом: Опыт системного исследования. Изд. 2-е, доп. М.: Политиздат, 2003. 394 с.
3. Барни Р.Н., Булатова М.М. Эйвери Брэндедж: справедливый регент МОК, великий консерватор и последний из любителей Наука в олимпийском спорте. 2007. № 2. С. 77.
4. Бугреев А.Н. Концептуальные основы олимпизма // Олимпийское движение и социальные процессы: Материалы IX Всерос. науч.-практ. конф. «Олимпийское движение и социальные процессы». 1-3 дек. 1999 г. Москва. — М.: Советский спорт, 1999. — С. 31.
5. Бугреев А.Н. Нравственно-этическое кредо олимпизма // Олимпийское движение и социальные процессы: Материалы VI Всерос. науч.-практ. конф., посвященной 100-летию современных Олимпийских игр. — Омск: СибГАФК, 1995. — С. 9.
6. Бугреев А.Н. Олимпийское движение как общечеловеческая ценность // Олимпийское движение и социальные процессы: Материалы Всесоюз. науч.-практ. конф. 18-19 сент. 1990г. — Смоленск: СГИФК, 1991. — С. 26.
7. Визитей Н.Н. Физическая культура и спорт как социальное явление: Философские очерки.— Кишинев: Штиинца, 1986. — 164 с.
8. Гуськов С.И., Мичуда Ю.П. Олимпийский маркетинг: вчера, сегодня, завтра III (наука в олимпийском спорте. — 1997. — №1(6). — С.41-46.
9. Гуськов С. Майкл Килланин // Наука в олимпийском спорте. —

1998. — №1. — С. 59.

10. Гуськов С.И., Гуськов С.С. Телевидение и спорт. М.: Полиграфсервис, 2000. — 334 с.

11. Гуськов С.И. Проблемы олимпийского движения и олимпийская хартия // Новое мышление и олимпийское движение. Материалы Всесоюз. науч. симпоз. «Международное олимпийское движение: проблемы и тенденции развития на современном этапе; 11-13 мая 1989 г., Рига / ВНИИ физ. культуры — М.: Знание, 1990. — С. 110-122.

12. Гуськов С., Хуссам М. ТВ и спортивная политика // Спорт для всех — 1999. — №3-4. — С. 12-15.

13. Жмарев Н.В. Системный подход и целевое управление в спорте. — К.: Здоров'я, 1984. — 144 с.

14. Истягина-Елисеева Е.А. Женская эмансипация как фактор развития международного физкультурно-спортивного движения. 1860-1920 гг.: (исторический аспект) // Теория и практика физической культуры. — 2000. — № 6. — С. 9.

15. Ковальченко И.Д. Математические методы в социально-экономических и археологических исследованиях. — М.: Наука, 1981. — 416с.

16. Ковтун Н. В., Столяров Г. С. Загальна теорія статистики: Курс лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1996. — 144 с.

17. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта. — М.: Радуга, 1982. — 284 с.

18. Ландри Ф. Рост монополизации успеха на Олимпийских играх // Международное спортивное движение. — 1988. — № 5. — С. 23.

19. Лекарска Н. По някои проблеми на олимпийската програма. — Несебър. 1984. — С. 25-34.

20. Майорова Л.В. Олимпизм и политика // Олимпийское движение и социальные процессы: Сб, науч. материалов Междунар. конф.— СПб., 1994. — С. 65-68.

21. Международные федерации по олимпийским видам спорта // Спорт за рубежом. — 1987. — № 23. — С. 15.
22. Международные федерации, руководящие олимпийскими видами спорта // Спорт за рубежом. — 1981. — № 7. — С. 13.
23. Мельникова Н.Ю. Некоторые аспекты женской олимпийской программы // Проблемы истории физической культуры и спорта. Москва, 2-4 окт. 1986 г.: Тез. Всесоюз. науч. конф. — М., 1986. — С. 166-167.
24. Мельникова Н.Ю. Основные тенденции развития олимпийской программы по женским видам спорта // Государство, спорт и мир: Тез. докл. Всесоюз. науч. конф. — М., 1988. — С. 253-254.
25. Мельникова Н.Ю. Генезис и перспективы женской олимпийской программы (13.00.04): Автореф. дис. ... канд. пед. наук / ГЦОЛИФК. — М., 1990. — 17с.
26. Мельникова Н.Ю. К вопросу об эволюции женской олимпийской программы: Тр. ученых ГЦОЛИФКа: 75 лет: Ежегодник. — М., 1993. — С. 52-57.
27. Мельникова Н.Ю. К вопросу об отношении МОК и других международных спортивных организаций к участию женщин в Олимпийских играх // Всесоюз. науч.-практ. конф. «Олимпийское движение и социальные процессы». — Омск, 1995. — С. 22.
28. Мельникова Н.Ю. Эволюция женской олимпийской программы // Теория и практика физической культуры. — 1999. — №6. — С. 33-36.
29. Миллер Д. Олимпийская революция: олимпийская биография Хуана Антонио Самаранча: Пер. с англ. — М.: Физкультура и спорт. — 1995. — 382 с.
30. Мичуда Ю.П. Экономические предпосылки развития международного олимпийского движения в XXI веке // Наука в олимпийском спорте. — 2001. — №2. — С. 104-108.
31. Мишев Д. Запознайте се с олимпийците. — София, 1980. — 273 с.

32. Неверкович С.Д., Шустин Б.Н. Тенденции развития олимпийского спорта // ВНИИФК. Научные труды 1996 г. — М., 1997. — С. 212-217.
33. Новое в олимпийских правилах // Спорт за рубежом. — 1981. — №21 — С. 13-14.
34. Олешко В., Томашевский В. Игры XXVII Олимпиады 2000 в Сиднее (статистические материалы) // Наука в олимпийском спорте. — 2000. — №5. — С. 55-102.
35. Отстоять чистоту олимпийских взглядов // Спорт за рубежом. — 1984. — №11. — С. 4.
36. Олимпийские игры будущего. Какими им быть? // Олимпийская панорама. — 1985. — № 1. — С. 29-32.
37. Олімпійська Хартія.— К.: Олімпійська література, 1999. — 96 с.
38. Петровский В.В., Драгунов Л.А. Олимпийский спорт и политика в деятельности Анри де Байе-Латура // Наука в олимпийском спорте. — 1995. — №2(3). — С. 16.
39. Петровский В.В., Матвеев С.Ф. Юханнес Зигфрид Эдстрём у руля МОК: в годы войны, мира и «холодной войны» // Наука в олимпийском спорте. — 1996. — № 1(4). — С. 18.
40. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. Т.1. — К.: Олимпийская литература, 1994. — 496 с.
41. Платонов В.Н. Жизнь Пьера де Кубертена и олимпийские идеалы: взгляд сквозь призму столетия // Наука в олимпийском спорте. — 1995. — №1(2). — С. 19.
42. Платонов В.Н., Петровский В.В. Олимпийский спорт как система знаний и сфера деятельности // Наука в олимпийском спорте, 1995. — №2(3). — С. 31-36.
43. Платонов В. Розы и шипы олимпийской революции Хуана Антонио Самаранча // Наука в олимпийском спорте. — 1999. — № 1. — С. 6.
44. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. Т. 2. — К.:

Олимпийская литература, 1997. — 384 с.

45. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. — К.: Олимпийская литература, 1997. — 584 с.

46. Политические игры // Спорт за рубежом. — 1985. — № 21. — С. 13.

47. Политология // Энциклопедический словарь. — М.: Московский коммерческий университет, 1993. — С. 115.

48. Пономарев Н.И. Опыт системного анализа спорта // Теория и практика физической культуры. — 1977. — № 2. — С. 50-56.

49. Попова Н. Взаимоотношения Международного олимпийского комитета, международных спортивных федераций и национальных олимпийских комитетов // Проблемы олимпийского движения. — София, 1977. — С. 213-225.

50. Президенти Міжнародного олімпійського комітету. Життя та діяльність / За заг. ред. М.М. Булатової.— К.: Олімпійська академія України, 2001. — 216 с.

51. Проблемы истории физической культуры и олимпийского спорта. Всесоюз. симпозиум, 21-22 мая 1981 г., Львов. — М., 1981. — 131 с.

52. Пьер де Кубертен. Олимпийские мемуары. — К.: Олимпийская литература, 1997. — 180 с.

53. Речь Килланина на X олимпийском конгрессе в 1973 г. // Международное спортивное олимпийское движение. — 1991. — №4 —5. — С. 47-76.

54. Родиченко В.С. Спортивные соревнования: информация, управление. — М.: Физкультура и спорт, 1978. — 152 с.

55. Смирнов В. 203... 237... 257... Что дальше? // Олимпийская панорама. — 1989. — № 1. — С. 30-32.

56. Советский энциклопедический словарь. — М.: Сов. энциклопедия, 1979 — С. 452, 481, 1041, 1226.

57. Степовой П.С. Спорт и общество: Некоторые методологические и социальные проблемы. — Тарту: Тартуский гос. ун-т, 1972. — 224 с.

58. Степовой П.С. Спорт — политика — идеология. — М.: Физкультура и спорт, 1984. — 128 с.
59. Суник А.Б. Идеи Кубертена и современность // Олимпийское движение и социальные процессы: Материалы Всесоюз. науч.-практ. конф., 18-19 сент. 1990 г. — Смоленск: СГИФК, 1991. — С. 43.
60. Томашевський В.В. Олімпійська програма і політика // Збірник наукових статей аспірантів галузі фізичної культури та спорту. — Львів, 1999. — С. 58-61.
61. Томашевський В. Вплив економічних чинників на формування програм олімпійських ігор // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. — 2000 — №1. — С. 115-120.
62. Томашевський В.В. Олімпійська програма і Міжнародні спортивні федерації // Теорія і методика фізичного виховання — 2000. — № 2-3. — С. 129-132.
63. Хавин Б.Н. Все об олимпийских играх: Справочник.— М.: Физкультура и спорт, 1979. — 608 с.
64. Хавин Б.Н. Проблемы, мнения, перспективы // Спорт за рубежом. — 1981. — № 13. — С. 3.
65. Хроника // Международное спортивное движение. — 1988. — №2. — С. 7.
66. Хроника // Международное спортивное олимпийское движение. — 1990. — №3 — С. 5.
67. Хуссам М. Олимпийские игры и телевидение // Наука в олимпийском спорте. — 1999. — № 1. — С. 118.
68. Черняк Ю.И. Простота сложного. — М.: Знание, 1975. — 204 с.
69. Шаронова О.Н. Проблемы женского спорта в олимпийском движении (исторический аспект) // Олимпийское движение и социальные процессы: Материалы Всесоюз. науч.-практ. конф., 1991. — С. 106-114 с.
70. Шитова Н., Сузикова Т., Коротаева Н. Экономическое обоснование олимпийского движения // Олимпийское движение и

социальные процессы: Материалы IX Всерос. науч.-практ. конф. «Олимпийское движение и социальные процессы». 1-3 дек. 1999 г., Москва. — М.: Советский спорт, 1999. — С. 308.

71. Шустин Б. Перспективы развития олимпийского спорта Молодежь — наука — олимпизм. Международный форум. М, 2008. С. 277-279.

72. Энциклопедия современного олимпийского спорта. — К.: Олимпийская литература, 2008. 600 с.

73. Ядов В.А. Методология и процедуры социологических исследований. Тарту, 2008. 66 с.